

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
välisleping
algtekst
01.06.2002
RT II 2002, 1, 2

«Inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon: inimõiguste ja inimväärikuse kaitse bioloogia ja arstiteaduse rakendamisel»

Vastu võetud 04.04.1997

(õ)30.11.09 16:10

[Konventsiooni ja selle lisaprotokolli ratifitseerimise seadus](#)

[Välisministeeriumi teadaanne välislepingu jõustumise kohta](#)

PREAMBUL

Konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid ja teised riigid ning Euroopa Ühendus, arvestades «Inimõiguste ülddeklaratsiooni», mille Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peassamblee kuulutas välja 10. detsembril 1948;

arvestades 4. novembril 1950. aastal vastuvõetud «Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni»;

arvestades 18. oktoobril 1961. aastal vastuvõetud «Euroopa sotsiaalharta»;

arvestades 16. detsembril 1966. aastal vastuvõetud «Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti» ning «Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti»;

arvestades 28. jaanuaril 1981. aastal vastuvõetud «Isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse konventsiooni»;

arvestades 20. novembril 1989. aastal vastuvõetud «Lapse õiguste konventsiooni»;

arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on saavutada oma liikmete senisest suurem ühtsus ning et üks selle eesmärgi saavutamise viis on austada inimõigusi ja põhivabadusi ning tõhustada nende kaitset;

olles teadlikud bioloogia ja arstiteaduse kiirenevast arengust;

veendunud vajaduses austada inimest nii üksikisikuna kui ka inimsoo esindajana ning tunnustades inimväärikuse tagamise tähtsust;

olles teadlikud, et bioloogia ja arstiteaduse väär rakendamine võib viia inimväärikust ohustava tegevuseni;

kinnitades, et bioloogia ja arstiteaduse saavutusi tuleb kasutada praeguste ja tulevaste põlvkondade hüvanguks;

rõhutades vajadust teha rahvusvahelist koostööd, et bioloogia ja arstiteaduse rakendamisest saaks kasu kogu inimkond;

tunnustades vajadust edendada avalikku arutelu bioloogia ja arstiteaduse rakendamisel tõusetuvate küsimuste ja neile antavate vastuste üle;

soovides meenutada kõigile ühiskonnaliikmeile nende õigusi ja kohustusi;

võttes arvesse Parlamentaarse Assamblee tööd selles valdkonnas ja esmajoones soovitus nr 1160 (1991), mis käsitleb bioetika konventsioon väljatöötamist;

otsustades võtta vajalikke meetmeid, et kaitsta inimväärikust ning üksikisiku põhiõigusi ja põhivabadusi bioloogia ja arstiteaduse valdkonnas;

on kokku leppinud järgmises.

I peatükk ÜLDSÄTTED

Artikkel 1. Reguleerimisala ja eesmärk

Konventsiooniosalised kaitsevad bioloogia ja arstiteaduse rakendamisel iga inimese väärikust ja identiteeti ning kedagi diskrimineerimata tagavad igaühe isikupuutumatus ja muude põhiõiguste ja põhivabaduste austamise.

Konventsiooniosalised kehtestavad konventsiooni kohaldamiseks siseriiklikud õigusaktid.

Artikkel 2. Inimese ülimuslikkus

Inimese huvid ja heaolu on kõrgemal puhtühiskondlikest ning -teaduslikest huvidest.

Artikkel 3. Tervishoiuteenuste võrdne kättesaadavus

Konventsiooniosalised rakendavad oma riigi tervisevajadusi ja vahendeid arvestades sobivaid abinõusid, et nende jurisdiktsiooni all oleval territooriumil oleks kindla kvaliteediga tervishoiuteenused kõigile võrdselt kättesaadavad.

Artikkel 4. Kutsenõuded

Igasuguse sekkumise puhul tervise valdkonnas, kaasa arvatud uurimistöö, järgitakse selles valdkonnas kehtivaid kutsenõudeid ja -norme.

II peatükk NÕUSOLEK

Artikkel 5. Üldpõhimõtted

Sekkimine tervise valdkonnas võib toimuda üksnes pärast seda, kui asjaosaline isik on informeerituna ja vabatahtlikult andnud selleks oma nõusoleku.

Nimetatud isikule tuleb enne anda asjakohast teavet nii sekkumise otstarbest ja olemusest kui ka selle võimalikest tagajärgedest ja ohtudest.

Asjaosaline isik võib nõusoleku alati tagasi võtta.

Artikkel 6. Nõusoleku andmiseks võimetu isiku kaitse

1. Kui isik ei ole võimeline nõusolekut andma, võib artiklite 17 ja 20 kohaselt sekkumine toimuda üksnes isiku otsestes huvides.

2. Kui alaealine ei ole seaduse järgi võimeline nõusolekut andma, võib sekkumine toimuda ainult tema esindaja loal või seadusega ettenähtud isiku või asutuse või muu instantsi loal.

Alaealise arvamuse osatähtsus suureneb võrdeliselt tema ea ja küpsusastmega.

3. Kui täiskasvanu ei ole seaduse järgi võimeline nõusolekut andma vaimupuude või haiguse või muu sama laadi põhjuse tõttu, võib sekkumine toimuda üksnes tema esindaja loal või seadusega ettenähtud isiku või asutuse või muu instantsi loal.

Asjaomane isik osaleb loa andmises niipalju, kui see on võimalik.

4. Lõigetes 2 ja 3 nimetatud esindajale, asutusele, isikule või instantsile antakse nende lõigete nõudeid järgides artiklis 5 ettenähtud teavet.

5. Lõigetes 2 ja 3 nimetatud loa võib asjaomase isiku huvides alati tagasi võtta.

Artikkel 7. Psüühikahäirega isiku kaitse

Seaduses ettenähtud järelevalve-, kontrolli- ja kaebamismenetlusega tagatava kaitse nõuet järgides võib raske psüühikahäirega isikule tema nõusolekuta kohaldada psüühikahäire ravi ainult juhul, kui sellise ravita võiks tema tervis oluliselt halveneda.

Artikkel 8. Eluohtlik seisund

Kui isiku eluohtliku seisundi tõttu ei ole temalt võimalik asjakohast nõusolekut saada, võib isiku tervise huvides osutada temale vajalikku arstiabi viivitamata.

Artikkel 9. Varasem soov

Kui patsient ei ole meditsiinilise sekkumise ajal võimeline oma soovi avaldama, tuleb arvestada tema varasemat sellekohast soovi.

III peatükk ERAELU JA ÕIGUS SAADA TEAVET

Artikkel 10. Eraelu ja õigus saada teavet

1. Igapähe on õigus nõuda, et teavet tema tervise kohta käsitletaks eraelu puutumatus põhimõtet järgides.
2. Igapähe on õigus saada mis tahes teavet, mis tema tervise kohta on kogutud.

Samas tuleb arvestada isiku soovi seda teavet mitte saada.

3. Erandjuhul võib lõikes 2 nimetatud õiguste kohaldamist patsiendi huvides seadusega piirata.

IV peatükk INIMGENOOM

Artikkel 11. Diskrimineerimise lubamatus

Isiku diskrimineerimine pärilikkuse alusel on keelatud.

Artikkel 12. Geneetilised ennustustestid

Geenhaiguste ennustusteste või teste, millega tehakse kindlaks haigust põhjustava geeni kandmine või geneetiline eelsoodumus haigusele või eelsoodumuskahklus, võib teha ainult tervise huvides või terviseotstarbelisteks teadusuuringuteks, tuginedes sealjuures asjakohasele geneetikaalasele nõustamisele.

Artikkel 13. Sekkumine inimgenoomi

Inimgenoomi võib muundada haiguse ärahoidmiseks, diagnoosimiseks või raviks üksnes juhul, kui eesmärgiks ei seata ühegi tema järglase genoomi mis tahes teisendamist.

Artikkel 14. Soo valimise lubamatus

Meditsiinilise viljastamise meetodeid ei ole lubatud kasutada tulevase lapse soo valimiseks, välja arvatud juhul, kui sellega saab vältida sooga seotud rasket pärilikku haigust.

V peatükk TEADUSUURING

Artikkel 15. Üldpõhimõte

Bioloogia ja arstiteaduse valdkonnas võib teha teadusuuringuid, mis on kooskõlas selle konventsiooniga ja inimese kaitseks kehtestatud muude õigussätetega.

Artikkel 16. Uuritava isiku kaitse

Inimuuringu võib teha üksnes siis, kui kõik järgmised nõuded on täidetud:

- i) inimuuringu ei ole võrdväärset alternatiivi;
  - ii) asjaomase isiku risk ei ole suurem kui uuringu eeldatav kasu;
  - iii) sõltumatu kontroll on uuringu teadusliku väärtuse ja otstarbekuse kindlaks teinud, mitme eriala asjatundjad on hinnanud uuringu eetilist külge ning uurigukava on kinnitanud pädev instants;
  - iv) uuritavale isikule on talle seaduses ettenähtud õigused ja kaitseabinõud teatavaks tehtud;
  - v) artiklis 5 nimetatud nõusolek on antud sõnaselgelt ja kindla juhtumi kohta ning nõusolek on dokumenteeritud.
- Nõusoleku võib igal ajal vabalt tagasi võtta.

Artikkel 17. Nõusoleku andmiseks võimetu isiku kaitse

1. Isikut, kes ei ole võimeline andma artiklis 5 ettenähtud nõusolekut, võib uurida üksnes siis, kui:

- i) artikli 16 punktides i–iv nimetatud nõuded on täidetud;
- ii) on tõenäoline, et uuringu tulemused toovad tema tervisele otsest ja tuntavat kasu;

iii) võrdväärselt tulemuslikku uuringut ei ole võimalik teha isikule, kes on võimeline andma uuringuks nõusoleku;

iv) artiklis 6 ettenähtud luba on antud kirjalikult ja kindla juhtumi kohta; ja

v) asjaomane isik ei ole uuringu vastu.

2. Kui on tõenäoline, et uuringu tulemused ei too asjaomase isiku tervisele otsest kasu, võib erandkorras lubada uuringu teha juhul, kui rakendatakse seaduses ettenähtud kaitseabinõusid ning kui on täidetud lõike 1 punktides i, iii, iv ja v loetletud nõuded ning järgmised lisatingimused:

i) uuringu eesmärk on isiku seisundi, haiguse või puude senisest märksa põhjalikuma teadusliku käsitluse kaudu aidata kaasa tulemuste saavutamisele, mis oleksid kasutatavad nii asjaosalise enda kui ka teiste samasse vanuserühma kuuluvate või sama haiguse või tervisehäire all kannatavate või samasuguses seisundis olevate isikute huvides;

ii) uuring on asjaosalisele isikule ainult minimaalselt ohtlik ega koorma teda liigselt.

Artikkel 18. *In vitro*looteuuringud

1. Kui seadus lubab *in vitro*looteuuringuid, tagatakse loote asjakohane kaitse seadusega.

2. Inimloodet uurimiseks luua on keelatud.

VI peatükk

ELUNDI JA KOE SIIRDAMISOTSTARBELINE EEMALDAMINE ELUSDOONORILT

Artikkel 19. Üldpõhimõtted

1. Elundi või koe võib elusdoonorilt siirdamiseks eemaldada ainult retsiipiendi tervise parandamise huvides ja juhul, kui sobivat elundit või kude ei ole võimalik saada surnud isikult ning ei ole teist võrdväärselt tulemuslikku raviviisi.

2. Artiklis 5 ettenähtud nõusolek peab olema antud sõnaselgelt ja kindla juhtumi kohta kirjalikult või pädeva instantsi ees.

Artikkel 20. Elundi eemaldamise nõusoleku andmiseks võimetu isiku kaitse

1. Elundit ega kude ei ole lubatud eemaldada isikult, kes ei ole võimeline andma artiklis 5 ettenähtud nõusolekut.

2. Erandkorras võib nõusoleku andmiseks võimetult isikult eemaldada taastuva koe juhul, kui rakendatakse seaduses ettenähtud kaitseabinõusid ning kui on täidetud järgmised nõuded:

i) sobiv doonor, kes on võimeline nõusolekut andma, ei ole kättesaadav;

ii) retsiipient on doonori õde või vend;

iii) on tõenäoline, et donatsioon päästab retsiipiendi elu;

iv) artikli 6 lõigetes 2 ja 3 nimetatud luba on antud kindla juhtumi kohta kirjalikult, vastavalt seadusele ning loa on kinnitanud pädev instants;

v) võimalik doonor ei ole andmise vastu.

VII peatükk

RAHALISE TULU TEENIMISE KEELD JA INIMKEHAOSA KASUTAMINE

Artikkel 21. Rahalise tulu teenimise keeld

Inimkeha ega selle osa, kui selline, ei tohi olla tulu teenimise allikas.

Artikkel 22. Eemaldatud inimkehaosa kasutamine

Kui sekkumisel on eemaldatud inimkehaosa, siis tohib seda säilitada ja kasutada muul kui eemaldamisotstarbel üksnes siis, kui järgitakse sellest teavitamise ja selleks nõusoleku andmise kohta kehtestatud nõudeid.

VIII peatükk

KONVENTSIOONI NÕUETE RIKKUMINE

Artikkel 23. Õiguste ja põhimõtete rikkumine

Konventsiooniosalised rakendavad asjakohaseid õiguskaitseabinõusid, et vältida konventsioonis sätestatud õiguste ja põhimõtete rikkumist või et rikkumine viivitamata peatada.

Artikkel 24. Põhjendamatu kahju hüvitamine

Kui isikule on sekkumisega tekitatud põhjendamatu kahju, on tal õigus saada õiglast hüvitist vastavalt seaduses ettenähtud tingimustele ja menetlusele.

Artikkel 25. Sanktsioonid

Konventsiooniosalised näevad ette asjakohased sanktsioonid, mida kohaldatakse konventsiooni nõuete rikkumise korral.

IX peatükk KONVENTSIOONI SEOS TEISTE ÕIGUSAKTIDEGA

Artikkel 26. Õiguste piirangud

1. Konventsioonis ettenähtud õiguste ja kaitse kohaldamist tohib piirata ainult juhul, kui see on ette nähtud seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik üldiseks julgeolekuks, kuriteo vältimiseks, rahva tervise kaitseks ning isikute teiste õiguste ja vabaduste kaitseks.

2. Eelmises lõikes käsitletud piiranguid ei kohaldata artiklite 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20 ja 21 suhtes.

Artikkel 27. Tõhusam kaitse

Selle konventsiooni ühtki sätet ei tohi tõlgendada konventsiooniosalise võimaluste piiramisena või tema muul moel mõjutamisena, kui ta soovib bioloogiat ja arstiteadust rakendades võtta inimese kaitseks konventsioonis ettenähtust tõhusamaid meetmeid.

X peatükk AVALIK ARUTELU

Artikkel 28. Avalik arutelu

Konventsiooniosalised korraldavad bioloogia ja arstiteaduse arengu põhiküsimustes avalikke arutelusid, mis lähtuvad eelkõige arstiteaduslikust, sotsiaalsest, majanduslikust, eetilisest ja õiguslikust vaatenurgast, ning bioloogia ja arstiteaduse saavutusi rakendades arvestavad nende valdkondade asjatundjate seisukohti.

XI peatükk KONVENTSIOONI TÕLGENDAMINE JA JÄRELEVALVE

Artikkel 29. Konventsiooni tõlgendamine

Euroopa Inimõiguste Kohus võib arutatavale kohtuasjale otseselt viitamata anda konventsiooni tõlgendamiseks soovituslikke õigusnõuandeid, kui seda taotleb:

- konventsiooniosalise valitsus, kes on sellest teisi konventsiooniosalisi teavitanud;
- artiklis 32 nimetatud komitee, kuhu kuuluvad ainult konventsiooniosaliste esindajad, kahekolmandikulise häälteenamusega vastuvõetud otsuse alusel.

Artikkel 30. Konventsiooni kohaldamise aruanded

Konventsiooniosaline teeb Euroopa Nõukogu peasekretärile tema taotlusel teatavaks, milliseid siseriiklikke õigusabinõusid on konventsiooni tulemuslikuks kohaldamiseks rakendatud.

XII peatükk PROTOKOLLID

Artikkel 31. Protokollid

Artikli 32 kohaselt võib konventsioonile lisada protokolle, et arendada konventsiooni põhimõtteid edasi asjaomastes valdkondades.

Protokollid on allakirjutamiseks avatud neile, kes on konventsioonile alla kirjutanud. Protokoll ratifitseeritakse, võetakse vastu või kiidetakse heaks. Protokollile alla kirjutanud riik ei või protokollit ratifitseerida, vastu võtta ega heaks kiita, kui ta ei ole varem või protokolliga samal ajal ratifitseerinud, vastu võtnud või heaks kiitnud konventsiooni.

XIII peatükk KONVENTSIOONI MUUTMINE

Artikkel 32. Konventsiooni muudatused

1. Selles artiklis ja artiklis 29 komiteele ettenähtud ülesandeid täidab Bioeetika Juhtivkomitee (CDBI) või Ministrite Nõukogu määratud muu komitee.

2. Artikliga 29 ei ole vastuolus, et Euroopa Nõukogu liikmesriik ja konventsiooniosaline, kes ei ole Euroopa Nõukogu liige, on komitees esindatud ühe häälega, kui komitee täidab konventsioonis ettenähtud ülesandeid.

3. Artiklis 33 nimetatud riiki ja artikli 34 kohaselt konventsiooniga ühinema kutsutud riiki, kes ei ole konventsiooniosaline, võib komitees esindada vaatleja. Kui Euroopa Ühendus ei ole konventsiooniosaline, võib teda komitees esindada vaatleja.

4. Et käia kaasas teaduse arenguga, vaatab komitee konventsiooni läbi selle jõustumisest alates hiljemalt viie aasta pärast ja edaspidi komitee määratud ajavahemike järel.

5. Konventsiooni muudatus või protokoll koostamine või protokoll muutmise ettepanek, mille on teinud konventsiooniosaline, komitee või Ministrite Komitee, tehakse teatavaks Euroopa Nõukogu peasekretärile, kes edastab teate Euroopa Nõukogu liikmesriikidele, Euroopa Ühendusele, konventsioonile alla kirjutanud riikidele, konventsiooniosalistele ning artikli 33 kohaselt konventsioonile alla kirjutama kutsutud riikidele ja artikli 34 kohaselt konventsiooniga ühinema kutsutud riikidele.

6. Komitee hakkab ettepanekut arutama, kui peasekretärile lõike 5 kohase teate edastamisest on möödunud kaks kuud. Komitee esitab kahekolmandikulise hääleteenamusega vastuvõetud teksti kinnitamiseks Ministrite Komiteele. Pärast kinnitamist edastatakse tekst konventsiooniosalistele ratifitseerimiseks, vastuvõtmiseks või heakskiitmiseks.

7. Muudatus jõustub selle vastu võtnud konventsiooniosalise suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb ühe kuu möödumisele päevast, mil viis konventsiooniosalist, kelle hulgas on vähemalt neli Euroopa Nõukogu liikmesriiki, on muudatuse vastuvõtmisest peasekretärile teatanud.

Kui konventsiooniosaline võtab muudatuse vastu hiljem, jõustub muudatus tema suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb ühe kuu möödumisele päevast, mil ta on muudatuse vastuvõtmisest peasekretärile teatanud.

XIV peatükk LÖPPSÄTTED

Artikkel 33. Allakirjutamine, ratifitseerimine ja jõustumine

1. Konventsioon on allakirjutamiseks avatud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ja konventsiooni väljatöötamisel osalenud teistele riikidele ning Euroopa Ühendusele.

2. Konventsioon ratifitseeritakse, võetakse vastu või kiidetakse heaks. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskiri antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

3. Konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil viis riiki, kelle hulgas on vähemalt neli Euroopa Nõukogu liikmesriiki, on andnud nõusoleku olla konventsiooniga seotud lõike 2 kohaselt.

4. Kui konventsioonile alla kirjutanud riik annab hiljem nõusoleku olla konventsiooniga seotud, jõustub konventsioon tema suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele tema ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmisest.

Artikkel 34. Muu riigi ühinemine

1. Pärast konventsiooni jõustumist võib Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee konventsiooniosaliste seisukohti arvestades teha riigile, kes ei ole Euroopa Nõukogu liige, ettepaneku ühineda konventsiooniga Euroopa Nõukogu põhikirja artikli 20 punkti d järgi hääleteenamusega vastuvõetud otsuse kohaselt ja konventsiooniosaliste esindajate ühehäälese otsuse alusel.

2. Ühineva riigi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil ta on ühinemiskirja andnud hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

Artikkel 35. Territoriaalne kohaldamine

1. Konventsioonile alla kirjutatud riik võib alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskirja hoiule andes täpsustada territooriumi või territooriumid, mille suhtes ta konventsiooni kohaldab. Muu riik võib seda teha ühinemiskirja hoiule andes.

2. Konventsiooniosaline võib Euroopa Nõukogu peasekretärile hiljem teatada, et ta kohaldab konventsiooni ka teates nimetatud muul territooriumil, kelle välissuhete eest ta vastutab või kelle nimel on ta volitatud võtma kohustusi. Nimetatud territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär teate kätte sai.

3. Kahe eelmise lõike alusel edastatud teate võib selles nimetatud territooriumi suhtes tagasi võtta, teatades sellest peasekretärile. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär teate kätte sai.

Artikkel 36. Reservatsioonid

1. Riik või Euroopa Ühendus võib konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskirja hoiule andes teha konventsiooni mis tahes sätte suhtes reservatsiooni, et mõni tema territooriumil kehtiv seadus ei ole selle sättega kooskõlas. Selle artikli alusel ei ole lubatud teha üldreservatsiooni.

2. Selle artikli kohaselt tehtud reservatsioonis esitatakse eespool nimetatud seaduse kohta lühiteave.

3. Kui konventsiooniosaline hakkab konventsiooni kohaldama artikli 35 lõikes 2 käsitletud teates nimetatud territooriumil, võib ta selle territooriumi suhtes teha eelmiste lõigete kohase reservatsiooni.

4. Selles artiklis nimetatud reservatsiooni teinud konventsiooniosaline võib selle Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär teate kätte sai.

Artikkel 37. Denonsseerimine

1. Konventsiooniosaline võib konventsiooni Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega alati denonsseerida.

2. Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär teate kätte sai.

Artikkel 38. Teated

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmesriikidele, Euroopa Ühendusele, konventsioonile alla kirjutatud riikidele ja konventsiooniosalistele ning konventsiooniga ühinema kutsutud riikidele teatavaks iga:

- a) allakirjutamise;
- b) ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmise;
- c) konventsiooni artikli 33 või 34 kohase jõustumise kuupäeva;
- d) artikli 32 kohase muudatuse või protokollide vastuvõtmise ja selle jõustumise kuupäeva;
- e) artikli 35 kohase teate;
- f) artikli 36 kohase reservatsiooni ja reservatsiooni tagasivõtmise;
- g) muu toimingut või teate või teadaande, mis on konventsiooniga seotud.

Selle tõenduseks on nõuetekohaselt volitatud esindajad konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 4. aprillil 1997. a Oviedos (Asturias) inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris, mis antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Tekstid on võrdselt autentset. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab konventsiooni tõestatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile, Euroopa Ühendusele, konventsiooni väljatöötamisel osalenud teistele riikidele ja konventsiooniga ühinema kutsutud riikidele.

ETS No. 164

**CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN
RIGHTS AND DIGNITY OF THE HUMAN BEING
WITH REGARD TO THE APPLICATION OF BIOLOGY AND MEDICINE:
CONVENTION ON HUMAN RIGHTS AND BIOMEDICINE**

Oviedo, 4.IV.1997

PREAMBLE

The member States of the Council of Europe, the other States and the European Community, signatories hereto,

Bearing in mind the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10 December 1948;

Bearing in mind the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 4 November 1950;

Bearing in mind the European Social Charter of 18 October 1961;

Bearing in mind the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 16 December 1966;

Bearing in mind the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data of 28 January 1981;

Bearing also in mind the Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989;

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of a greater unity between its members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Conscious of the accelerating developments in biology and medicine;

Convinced of the need to respect the human being both as an individual and as a member of the human species and recognising the importance of ensuring the dignity of the human being;

Conscious that the misuse of biology and medicine may lead to acts endangering human dignity;

Affirming that progress in biology and medicine should be used for the benefit of present and future generations;

Stressing the need for international co-operation so that all humanity may enjoy the benefits of biology and medicine;

Recognising the importance of promoting a public debate on the questions posed by the application of biology and medicine and the responses to be given thereto;

Wishing to remind all members of society of their rights and responsibilities;

Taking account of the work of the Parliamentary Assembly in this field, including Recommendation 1160 (1991) on the preparation of a convention on bioethics;

Resolving to take such measures as are necessary to safeguard human dignity and the fundamental rights and freedoms of the individual with regard to the application of biology and medicine,

Have agreed as follows:

Chapter I GENERAL PROVISIONS

Article 1. Purpose and object

Parties to this Convention shall protect the dignity and identity of all human beings and guarantee everyone, without discrimination, respect for their integrity and other rights and fundamental freedoms with regard to the application of biology and medicine.

Each Party shall take in its internal law the necessary measures to give effect to the provisions of this Convention.

Article 2. Primacy of the human being

The interests and welfare of the human being shall prevail over the sole interest of society or science.

Article 3. Equitable access to health care

Parties, taking into account health needs and available resources, shall take appropriate measures with a view to providing, within their jurisdiction, equitable access to health care of appropriate quality.

Article 4. Professional standards

Any intervention in the health field, including research, must be carried out in accordance with relevant professional obligations and standards.

Chapter II CONSENT

Article 5. General rule

An intervention in the health field may only be carried out after the person concerned has given free and informed consent to it.

This person shall beforehand be given appropriate information as to the purpose and nature of the intervention as well as on its consequences and risks.

The person concerned may freely withdraw consent at any time.

Article 6. Protection of persons not able to consent

1. Subject to Articles 17 and 20 below, an intervention may only be carried out on a person who does not have the capacity to consent, for his or her direct benefit.

2. Where, according to law, a minor does not have the capacity to consent to an intervention, the intervention may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

The opinion of the minor shall be taken into consideration as an increasingly determining factor in proportion to his or her age and degree of maturity.

3. Where, according to law, an adult does not have the capacity to consent to an intervention because of a mental disability, a disease or for similar reasons, the intervention may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

The individual concerned shall as far as possible take part in the authorisation procedure.

4. The representative, the authority, the person or the body mentioned in paragraphs 2 and 3 above shall be given, under the same conditions, the information referred to in Article 5.

5. The authorisation referred to in paragraphs 2 and 3 above may be withdrawn at any time in the best interests of the person concerned.

Article 7. Protection of persons who have a mental disorder

Subject to protective conditions prescribed by law, including supervisory, control and appeal procedures, a person who has a mental disorder of a serious nature may be subjected, without his or her consent, to an intervention aimed at treating his or her mental disorder only where, without such treatment, serious harm is likely to result to his or her health.

Article 8. Emergency situation

When because of an emergency situation the appropriate consent cannot be obtained, any medically necessary intervention may be carried out immediately for the benefit of the health of the individual concerned.

Article 9. Previously expressed wishes

The previously expressed wishes relating to a medical intervention by a patient who is not, at the time of the intervention, in a state to express his or her wishes shall be taken into account.

Chapter III PRIVATE LIFE AND RIGHT TO INFORMATION

Article 10. Private life and right to information

1. Everyone has the right to respect for private life in relation to information about his or her health.

2. Everyone is entitled to know any information collected about his or her health. However, the wishes of individuals not to be so informed shall be observed.

3. In exceptional cases, restrictions may be placed by law on the exercise of the rights contained in paragraph 2 in the interests of the patient.

Chapter IV HUMAN GENOME

Article 11. Non-discrimination

Any form of discrimination against a person on grounds of his or her genetic heritage is prohibited.

Article 12. Predictive genetic tests

Tests which are predictive of genetic diseases or which serve either to identify the subject as a carrier of a gene responsible for a disease or to detect a genetic predisposition or susceptibility to a disease may be performed

only for health purposes or for scientific research linked to health purposes, and subject to appropriate genetic counselling.

Article 13. Interventions on the human genome

An intervention seeking to modify the human genome may only be undertaken for preventive, diagnostic or therapeutic purposes and only if its aim is not to introduce any modification in the genome of any descendants.

Article 14. Non-selection of sex

The use of techniques of medically assisted procreation shall not be allowed for the purpose of choosing a future child's sex, except where serious hereditary sex-related disease is to be avoided.

Chapter V SCIENTIFIC RESEARCH

Article 15. General rule

Scientific research in the field of biology and medicine shall be carried out freely, subject to the provisions of this Convention and the other legal provisions ensuring the protection of the human being.

Article 16. Protection of persons undergoing research

Research on a person may only be undertaken if all the following conditions are met:

- i. there is no alternative of comparable effectiveness to research on humans;
- ii. the risks which may be incurred by that person are not disproportionate to the potential benefits of the research;
- iii. the research project has been approved by the competent body after independent examination of its scientific merit, including assessment of the importance of the aim of the research, and multidisciplinary review of its ethical acceptability;
- iv. the persons undergoing research have been informed of their rights and the safeguards prescribed by law for their protection;
- v. the necessary consent as provided for under Article 5 has been given expressly, specifically and is documented. Such consent may be freely withdrawn at any time.

Article 17. Protection of persons not able to consent to research

1. Research on a person without the capacity to consent as stipulated in Article 5 may be undertaken only if all the following conditions are met:

- i. the conditions laid down in Article 16, sub-paragraphs *ii* to *iv*, are fulfilled;
- ii. the results of the research have the potential to produce real and direct benefit to his or her health;
- iii. research of comparable effectiveness cannot be carried out on individuals capable of giving consent;
- iv. the necessary authorisation provided for under Article 6 has been given specifically and in writing; and
- v. the person concerned does not object.

2. Exceptionally and under the protective conditions prescribed by law, where the research has not the potential to produce results of direct benefit to the health of the person concerned, such research may be authorised subject to the conditions laid down in paragraph 1, sub-paragraphs *i*, *iii*, *iv* and *v* above, and to the following additional conditions:

- i. the research has the aim of contributing, through significant improvement in the scientific understanding of the individual's condition, disease or disorder, to the ultimate attainment of results capable of conferring benefit to the person concerned or to other persons in the same age category or afflicted with the same disease or disorder or having the same condition;
- ii. the research entails only minimal risk and minimal burden for the individual concerned.

Article 18. Research on embryos *in vitro*

1. Where the law allows research on embryos *in vitro*, it shall ensure adequate protection of the embryo.
2. The creation of human embryos for research purposes is prohibited.

Chapter VI ORGAN AND TISSUE REMOVAL FROM LIVING DONORS FOR TRANSPLANTATION PURPOSES

Article 19. General rule

1. Removal of organs or tissue from a living person for transplantation purposes may be carried out solely for the therapeutic benefit of the recipient and where there is no suitable organ or tissue available from a deceased person and no other alternative therapeutic method of comparable effectiveness.

2. The necessary consent as provided for under Article 5 must have been given expressly and specifically either in written form or before an official body.

Article 20. Protection of persons not able to consent to organ removal

1. No organ or tissue removal may be carried out on a person who does not have the capacity to consent under Article 5.
2. Exceptionally and under the protective conditions prescribed by law, the removal of regenerative tissue from a person who does not have the capacity to consent may be authorised provided the following conditions are met:
  - i. there is no compatible donor available who has the capacity to consent;
  - ii. the recipient is a brother or sister of the donor;
  - iii. the donation must have the potential to be life-saving for the recipient;
  - iv. the authorisation provided for under paragraphs 2 and 3 of Article 6 has been given specifically and in writing, in accordance with the law and with the approval of the competent body;
  - v. the potential donor concerned does not object.

Chapter VII PROHIBITION OF FINANCIAL GAIN AND DISPOSAL OF A PART OF THE HUMAN BODY

Article 21. Prohibition of financial gain

The human body and its parts shall not, as such, give rise to financial gain.

Article 22. Disposal of a removed part of the human body

When in the course of an intervention any part of a human body is removed, it may be stored and used for a purpose other than that for which it was removed, only if this is done in conformity with appropriate information and consent procedures.

Chapter VIII INFRINGEMENTS OF THE PROVISIONS OF THE CONVENTION

Article 23. Infringement of the rights or principles

The Parties shall provide appropriate judicial protection to prevent or to put a stop to an unlawful infringement of the rights and principles set forth in this Convention at short notice.

Article 24. Compensation for undue damage

The person who has suffered undue damage resulting from an intervention is entitled to fair compensation according to the conditions and procedures prescribed by law.

Article 25. Sanctions

Parties shall provide for appropriate sanctions to be applied in the event of infringement of the provisions contained in this Convention.

Chapter IX RELATION BETWEEN THIS CONVENTION AND OTHER PROVISIONS

Article 26. Restrictions on the exercise of the rights

1. No restrictions shall be placed on the exercise of the rights and protective provisions contained in this Convention other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interest of public safety, for the prevention of crime, for the protection of public health or for the protection of the rights and freedoms of others.
2. The restrictions contemplated in the preceding paragraph may not be placed on Articles 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20 and 21.

Article 27. Wider protection

None of the provisions of this Convention shall be interpreted as limiting or otherwise affecting the possibility for a Party to grant a wider measure of protection with regard to the application of biology and medicine than is stipulated in this Convention.

Chapter X PUBLIC DEBATE

Article 28. Public debate

Parties to this Convention shall see to it that the fundamental questions raised by the developments of biology and medicine are the subject of appropriate public discussion in the light, in particular, of relevant medical, social, economic, ethical and legal implications, and that their possible application is made the subject of appropriate consultation.

Chapter XI INTERPRETATION AND FOLLOW-UP OF THE CONVENTION

Article 29. Interpretation of the Convention

The European Court of Human Rights may give, without direct reference to any specific proceedings pending in a court, advisory opinions on legal questions concerning the interpretation of the present Convention at the request of:

- the Government of a Party, after having informed the other Parties;
- the Committee set up by Article 32, with membership restricted to the Representatives of the Parties to this Convention, by a decision adopted by a two-thirds majority of votes cast.

Article 30. Reports on the application of the Convention

On receipt of a request from the Secretary General of the Council of Europe any Party shall furnish an explanation of the manner in which its internal law ensures the effective implementation of any of the provisions of the Convention.

Chapter XII PROTOCOLS

Article 31. Protocols

Protocols may be concluded in pursuance of Article 32, with a view to developing, in specific fields, the principles contained in this Convention.

The Protocols shall be open for signature by Signatories of the Convention. They shall be subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve Protocols without previously or simultaneously ratifying, accepting or approving the Convention.

Chapter XIII AMENDMENTS TO THE CONVENTION

Article 32. Amendments to the Convention

1. The tasks assigned to “the Committee” in the present article and in Article 29 shall be carried out by the Steering Committee on Bioethics (CDBI), or by any other committee designated to do so by the Committee of Ministers.
2. Without prejudice to the specific provisions of Article 29, each member State of the Council of Europe, as well as each Party to the present Convention which is not a member of the Council of Europe, may be represented and have one vote in the Committee when the Committee carries out the tasks assigned to it by the present Convention.
3. Any State referred to in Article 33 or invited to accede to the Convention in accordance with the provisions of Article 34 which is not Party to this Convention may be represented on the Committee by an observer. If the European Community is not a Party it may be represented on the Committee by an observer.
4. In order to monitor scientific developments, the present Convention shall be examined within the Committee no later than five years from its entry into force and thereafter at such intervals as the Committee may determine.
5. Any proposal for an amendment to this Convention, and any proposal for a Protocol or for an amendment to a Protocol, presented by a Party, the Committee or the Committee of Ministers shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by him to the member States of the Council of Europe, to the European Community, to any Signatory, to any Party, to any State invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 33 and to any State invited to accede to it in accordance with the provisions of Article 34.
6. The Committee shall examine the proposal not earlier than two months after it has been forwarded by the Secretary General in accordance with paragraph 5. The Committee shall submit the text adopted by a two-thirds majority of the votes cast to the Committee of Ministers for approval. After its approval, this text shall be forwarded to the Parties for ratification, acceptance or approval.
7. Any amendment shall enter into force, in respect of those Parties which have accepted it, on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which five Parties, including at

least four member States of the Council of Europe, have informed the Secretary General that they have accepted it.

In respect of any Party which subsequently accepts it, the amendment shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which that Party has informed the Secretary General of its acceptance.

Chapter XIV FINAL CLAUSES

Article 33. Signature, ratification and entry into force

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration and by the European Community.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five States, including at least four member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2 of the present article.

4. In respect of any Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 34. Non-member States

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties, invite any non-member State of the Council of Europe to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20, paragraph *d*, of the Statute of the Council of Europe, and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers.

2. In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 35. Territories

1. Any Signatory may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Convention shall apply. Any other State may formulate the same declaration when depositing its instrument of accession.

2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 36. Reservations

1. Any State and the European Community may, when signing this Convention or when depositing the instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make a reservation in respect of any particular provision of the Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this article.

2. Any reservation made under this article shall contain a brief statement of the relevant law.

3. Any Party which extends the application of this Convention to a territory mentioned in the declaration referred to in Article 35, paragraph 2, may, in respect of the territory concerned, make a reservation in accordance with the provisions of the preceding paragraphs.

4. Any Party which has made the reservation mentioned in this article may withdraw it by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of its receipt by the Secretary General.

Article 37. Denunciation

1. Any Party may at any time denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 38. Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, the European Community, any Signatory, any Party and any other State which has been invited to accede to this Convention of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 33 or 34;
- d. any amendment or Protocol adopted in accordance with Article 32, and the date on which such an amendment or Protocol enters into force;
- e. any declaration made under the provisions of Article 35;
- f. any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of the provisions of Article 36;
- g. any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Oviedo (Asturias), this 4th day of April 1997, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Community, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to this Convention.

Õiend

Lisatud seosed ja ingliskeelne tekst.